

**BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASH JARAYONIDA
O‘QISH VA YOZISH MALAKALARINI SHAKLLANTIRISHDA
FOYDALANILADIGAN O‘YIN TEXNOLOGIYALARI**

Xo‘shboqova Setora Chori qizi - BuxDPI

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi talabasi,

Azimova Madina - Buxoro shahar

17-maktab o‘qituvchisi

D.N.Xayrullayeva - BuxDPI o‘qituvchisi

Ushbu maqolada bolalarning o‘qish va yozish malakalarini shakllantirishda o‘yin texnologiyalari va ularning turlari, o‘qish va yozishga o‘rgatishdagi interfaol metodlarhaqida gap boradi.

Kalit so‘zlar: dars, nutq, tovush, pedagogika, metod, pedagog, tarbiyachi

This article discusses game technologies and their types, interactive methods in teaching children to read and write in the formation of children’s reading and writing skills

Keywords: lesson, speech, sound, pedagogy, method, pedagogue, educator

Mutaxassislarning fikricha, insonning eshitish a‘zolariga nisbatan ko‘rish a‘zolari yordamida qabul qilingan ma‘lumotni besh marotaba ko‘p eslab qolish mumkin. Sababi - eshitish a‘zolariga nisbatan ko‘rish a‘zolaridan olinayotgan ma‘lumotlar qayta kodlashtirilmay to‘g‘ridan-to‘g‘ri xotiraga o‘tadi va saqlanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta‘lim-tarbiyasiga qo‘yiladigan Davlat talablarida maktabga tayyorlov guruhi bolalarini savod chiqarishga tayyorlash, elementar matematik bilim berish va atrof-olamni o‘rganish, ta‘lim o‘yinlari yo‘nalishlari bo‘yicha, quyidagilar qayd etilgan: nutq o‘stirish bo‘yicha nutq-tovush madaniyatini shakllantirish, ijodiy hikoya qilish, nutqning grammatik tuzilishini shakllantirish, lug‘atni boyitishni jadallashtirish, matematika bo‘yicha son-sanoq, miqdor, shakllar, fazoviy tasavvurlar, vaqt haqida tasavvur hosil qilish. Ta‘limiy o‘yinlar bo‘yicha rangni top (ranglarni to‘g‘ri ajratish), shaklini top (doira kvadrat, uchburchak va boshqa shakllar), halqalarning shakli va ranglari bo‘yicha o‘yinlar, tabiat bilan tanishtirish bo‘yicha gulzorga ekskursiya, paxta dalasiga sayohat, kabutar singari qushlarni kuzatish, ularning xususiyatlari va farqi, havo va uning xossalari bilan tanishtirish, suv va uning xususiyatlari bilan tanishtirish kiradi.

O‘quvchilarning bilimini baholash mezonlari. Baholash ta‘lim jarayonining ma‘lum bosqichida o‘quv maqsadlariga erishilgan darajasini oldindan belgilangan mezonlar asosida o‘lchash, natijalarni aniqlash va tahlil qilishdan iborat jarayondir.

Maktabga tayyorlov guruhi bolalarining bilimlarini aniqlash, beshta: ya’ni o‘quv maqsadlariga asoslanganlik, haqiqiylik, haqqo- niylik, ishonchlik va qulaylik kabi tamoyillariga asoslanadi. O‘qituvchi bolalarning bilimini baholash jarayonida baholash tamoyillarini hisobga olishi shart. Multmedialli kompterli ta’limda bolalarning yoshi, rivojlanish darajasi va psixologiyasini hisobga olib, o‘tilgan materiallarni baholashda uchta test savoli qo‘yiladi. Bu yoshdagi bolalarga beshta savol qiyin bo‘lishi mumkin. Buni hisobga olgan holda testga uchta savol qo‘yib, uch balli tizimda baholanadi.

O‘quvchilar bilim darajalarini aniqlash mezonini quyidagicha: o‘rganiladigan material turiga qarab 3 tadan 5 tagacha turli variantdagi dasturli o‘yin, taqdimot, slayd, yozuv, rasm, sxema, mashqlar va chizmalar savol tariqasida kompyuter xotirasiga kiritiladi. O‘quvchilarga to‘g‘ri javobni aniqlash topshiriladi va ularning bilim darajalari test sinovi yoki kompyuter xotirasiga kiritilgan mashg‘ulot mavzusiga oid amaliy topshiriqlarni bajarish orqali aniqlanadi.

Agar o‘quvchi kompyuterda berilgan variantdagi uchta topshiriqdan barchasini to‘g‘ri bajarsa, u holda unga «a’lo» bahoni ifodalaydigan 3 ball qo‘yiladi. Agar berilgan variantdagi ikkita topshiriqni to‘g‘ri bajarsa, u holda «yaxshi» bahoni ifodalaydigan 2 ball qo‘yiladi. Agar berilgan variantdan bitta topshiriqni to‘g‘ri bajarsa, u holda o‘quvchiga «qoniqarli» bahoni ifodalaydigan 1 ball qo‘yiladi. Agar variantdagi topshiriqni to‘g‘ri bajara olmasa, u holda hech qanday ball qo‘yilmaydi. Bunday hollarda tarbiyachi tarbiyalanuvchi bilan qo‘shimcha shug‘ullanib, uning bilim darajasini aniqlash uchun qayta testga qo‘yish kerak.

Mashg‘ulotlarda bolalar bilimlarini kengaytirishga yo‘naltirilgan, ishtirok etishga mo‘ljallangan quyidagi interfaol usullardan foydalanilgan:

- Suhbat
- Ko‘rgazmalilik
- Tushuntirish
- Ko‘rsatish
- Kichik guruhlarda ishlash (3–4 bola bilan)
- Savol-javob
- Rag‘batlantirish
- Amaliy ish
- Bilimlarni mustahkamlash uchun o‘yin.

Bu usullar mashg‘ulotlarda almashinib kelgan holda qo‘llanilgan. Metodik qo‘llanmadan maktabgacha ta’lim muassasalari tarbiyachilari, ota-onalar, pedagogika institutlari va kollej talabalari ijodiy yondashgan holda foydalanishlari mumkin.

Maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi materiallar tayyorlandi:

1. Pedagogik jarayonni kuzatish sxemasi.

2.O‘quvchilar uchun ko‘rgazmali qurollar .

Multimediali kompyuterli ta’limni amalga oshirishning asosiy talablaridan biri – bolalarning kompyuter savodxonligini shakllantirish va ularni kompyuterda mustaqil ishlashini ta’minlashdan iborat. Shuning uchun, tarbiyachi (pedagog) ushbu muammoga alohida e’tibor qaratishi lozim. Kompyuterning tuzilishi va undan foydalanish ko‘pgina adabiyotlarda bayon etilgan. MTMLari o‘quvchilariga kompyuterning tuzilishini va undan foydalanishni juda sodda shaklda bayon etish maqsadga muvofiqdir.

Xuddi shuningdek, hozirgi zamon alifbo darsliklarida ham harflarni o‘rgatishda rasmlardan foydalanish tavsiya etilgan. An’anaviy usulda, darslikdan tashqari, pedagog-tarbiyachi harflarni o‘rgatishda vosita sifatida «bo‘r-doska» usulidan va plakatlardan foydalanib kelmoqdalar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi : Toshkent., “O‘zbekiston” , - 2021
2. Xayrulloeva D. System of Creative Exercises and Tasks in Primary School Mother Tongue Textbooks //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
3. Xayrullayeva D. N. Q. BOSHLANG‘ICH SINFI ONA TILI DARSLIKLARIDAGI IJODIY MASHQ VA TOPSHIRIQLAR TIZIMI //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1235-1242.
4. Xayrulloeva D. THE GRADUAL DEVELOPMENT OF NATIVE LANGUAGE TEXTBOOKS FOR GRADES 3-4 IN PRIMARY SCHOOL //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
5. www.markaz.tdi.uz
6. uzedu.uz